

Дата: _____

Клас: _____

Узагальнення за розділом:

«Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII століття)»

Мета: повторити й узагальнити матеріал із відповідної теми; розвивати в учнів уміння аналізувати й узагальнювати історичні явища та події, визначати їхню суть, причини та значення, давати характеристику історичним діячам, працювати з джерелами інформації, висловлювати власну точку зору щодо тих чи інших історичних явищ і подій; сприяти появі в учнів зацікавленості до історичних подій; виховувати в учнях/ученицях засобами уроку впевненість у своїх силах, виконавську дисципліну, акуратність, охайність, почуття гордості за якісно виконане завдання.

Очікувані результати. Після цього уроку учні/учениці зможуть: продемонструвати свої знання з теми «Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII століття)»; оцінити рівень власних початкових досягнень із даного розділу; звернути увагу на ті питання, що були недостатньо ними опрацьовані; набути навичок роботи над завданнями різних рівнів складності.

Обладнання: підручник: Історія України: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти / Г. М. Хлібовська, О. В. Наумчук, М. Є. Крижановська. – Тернопіль: Астон, 2025. – 256 с.; атлас: «Історія України. 8 клас» (ДНВП «Картографія»), мультимедійна презентація.

Тип уроку: урок узагальнення та систематизації знань.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Вітання і перевірка відсутніх учнів/учениць.

Створення сприятливої психологічної атмосфери уроку та формування позитивного емоційного налаштування на навчання.

II. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Важлива трійка»

Використовуючи метод «Мікрофон», учні/учениці називають дату, історичну особу і термін, які вважають є важливими для розуміння теми «Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII століття)».

III. Мотивація навчальної діяльності.

Чи пам'ятаєте про наш метод Палац Пам'яті? Ми вже заповнили фактами перший поверх «Українські землі у складі Речі Посполитої (XVI – перша половина XVII століття)». На черзі – кімнати другого під вивіскою «Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII століття)».

IV. Основна частина уроку.

Дорогі школярі і школярки! Ось ви опанували другий розділ підручника й дізналися, як відбулося становлення українського козацтва. Поруч із вами була ваша давня знайома – юна знавчиня історії Клію. Вона так захопилася козаками,

їхньою відвагою й хоробрістю, що вирішила повернутися на Запорозжя на кілька століть назад. Щоб дістатися туди разом з нею, вам доведеться подолати сім Дніпровських порогів – виконати сім завдань. Завдання можна виконати як у зошиті, так і в гаджеті, використавши QR-код. Разом і пороги можна здолати, і завдання непрості вирішити. Отже, цікавої і незабутньої мандрівки!

Зупинка 1. Поріг Кодацький. Попрацюйте з логічними ланцюжками. З'ясуйте, яке із понять зайве і чому (<https://learningapps.org/watch?v=p1o60dfek20>).

А Уходники, католицизм, Дике Поле, промисли.

Б 1556 рік, Мала Хортиця, Криштоф Косинський, Січ.

В Кошовий отаман, військовий суддя, військовий осавул, коронний гетьман.

Г 1572 рік, 1578 рік, 1618 рік, 1619 рік.

Д Стефан Баторій, 300 козаків, реєстрове козацтво, Трахтемирів.

Ж Іван Підкова, 1577 рік, Молдова, «доба героїчних походів».

Зупинка 2. Поріг Дзвонецький. Клію по дорозі на Запорозжя трапився старовинний документ. Однак від давності деякі слова в ньому стерлися. Допоможіть нашій мандрівниці заповнити пропуски в документі і запишіть його текст в зошит.

Першою відомою Січчю вважається фортеця, зведена в середині XVI століття на острові _____ князем _____. За польського короля _____ 300 козаків, найнятих на службу, було внесено до спеціального списку — _____. Їх стали називати _____. Українські козаки мали свої атрибути влади — _____. Найбільшою святинєю козацтва вважалася _____ — прапор. Перші два десятиліття XVII століття були періодом успішних морських походів запорозжців. У _____ році козаки двічі перепливали Чорне море і штурмували османські прибережні міста Трапезунд і Синоп. У 1616 році вони здійснили похід на _____ — невольничий ринок у Криму. Важливу роль відіграли українські козаки на чолі із _____ у Хотинській битві _____ року.

Зупинка 3. Поріг Ненаситець (Дід). Допоможіть Клію виконати завдання «Кросворд навпаки». Складіть запитання до кросворда та дайте йому назву. Запитання та назву запишіть у зошит.

Зупинка 4. Поріг Вовницький (Онук). Установіть відповідність між козацькими повстаннями та

географічними об'єктами, які з ними пов'язані (<https://learningapps.org/watch?v=pjuk9nm1n20>).

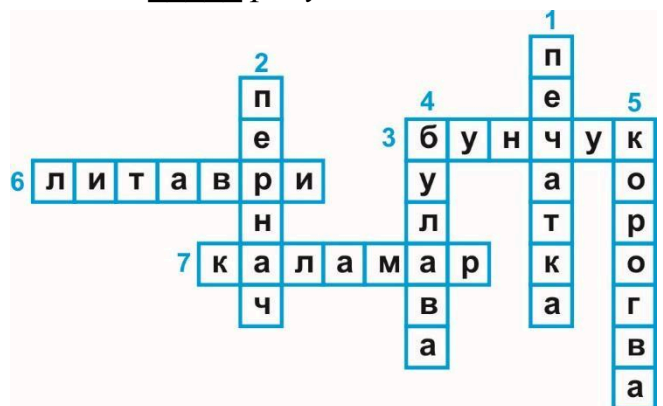
1. Повстання під проводом Северина Наливайка А. містечко П'ятка

2. Повстання Тараса Федоровича (Трясила)

Б Курукове озеро

3. Повстання під орудою Криштофа Косинського

В. місто Переяслав

4. Повстання на чолі з Іваном Сулимою
5. Повстання під керівництвом Павла Бута, Дмитра Гуні, Якова Острянина
6. Виступ Марка Жмайла

- Г. фортеця Кодак
- Д. урочище Гострий Камінь
- Ж. село Кумейки

Зупинка 5. Поріг Будило. Розділіть сторінку зошита на три колонки. В одну колонку випишіть факти, пов'язані з діяльністю Дмитра Вишневецького, в іншу — Семерія Наливайка, ще в іншу — Петра Конашевича-Сагайдачного (<https://learningapps.org/watch?v=pc9mqe9mn20>).

1) Уклав Роставицьку угоду; 2) заснував першу Січ на острові Мала Хортиця; 3) здійснив похід на Москву; 4) служив сотником у приватному війську Василя-Костянтина Острозького; 5) очолив похід на Кафу; 6) був одним із претендентів на молдовський престол; 7) сприяв переможному завершенню Хотинської битви для Речі Посполитої; 8) сприяв відновленню православної церковної ієрархії; 9) заклав табір на річці Солониця; 10) очолював козацьке повстання; 11) герой народної думи «Про козака Байду»; 12) страчений у Стамбулі, залишився вірний православ'ю та козацьким ідеалам.

Зупинка 6. Поріг Лишній. Разом з Клію пригадайте роки укладання історичних документів, які регулювали чисельність реєстрового козацтва, та установіть послідовність їх появи (<https://learningapps.org/watch?v=pdn1hps1v20>).

1) Куруківська угода; 2) Вільшанська угода; 3) «Ординація реєстрового Війська Запорозького...»; 4) Переяславська угода; 5) Роставицька угода.

Зупинка 7. Поріг Вільний. Складіть збірний портрет козака на основі інформації, здобутої під час опрацювання розділу 2, за критеріями: *зовнішність, одяг, озброєння, риси характеру, моральні цінності та ідеали*. Поміркуйте, кого серед сучасників ви б назвали справжніми козаками. Чому? Результати роботи представте на загал.

V. Підсумки уроку.

Прогуляйтеся своїм Палацом Пам'яті і розкажіть, що з нашого уроку і як ви зберегли.

VI. Домашнє завдання. Повторити розділ 2 «Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII століття)» (§13-21).